

החוג ללימודי ארץ ישראל וגיאוגרפיה

ראש החוג: ד"ר שלומית לנגבוים

רכז סיוורים: מר ערן קלז

מזכירת החוג: הילה שני

טלפון: 09-7476203

דואר אלקטרוני: hilas@beitberl.ac.il

שעות קבלה של ראש החוג: יום ב 14:00 - 15:00 (בתיאום מראש)

מיקום: אורן 117 חדר 2

טלפון: 09-7476267

דואר אלקטרוני: shlomit.langboym@beitberl.ac.il

סגל החוג: ד"ר אלי אשכנזי, ד"ר רות גולדהבר, ד"ר עמית דגן, ד"ר שלומית לנגבוים, פרופ' עודד פוצ'טר, ד"ר אמנון קרטין

הלימודים בחוג ללימודי ארץ ישראל וגיאוגרפיה מכשירים בוגרים בעלי ידע דיסציפלינרי מבוסס, חדשני ועדכני במקצועות הללו, ובעלי יכולות הוראה של כל אחד מהמקצועות הללו (לפי בחירתם, אם ילמדו גם לתעודת הוראה במקביל), מתוך ראייה בינתחומית של אדם, טבע וסביבה, ורצף עבר-הווה ועתיד בעיצוב הנוף והחברה בישראל ובעולם. תוכניות הלימודים תורמות לפיתוח יכולת הבנה וניתוח של תהליכים אקטואליים, החיוניים לאנשי חינוך בלימודי ארץ ישראל וגיאוגרפיה במאה ה-21, ומקנות חשיבה ביקורתית ויכולת אקדמית לחקר תהליכים עולמיים, אזוריים ומקומיים. בבניית התוכניות שולבו תחומי דעת הנדרשים להוראת מקצועות אלו בבתי הספר, ופדגוגיות חדשניות בהוראתן. החוג הוא "חוג מטייל" המרבה בסיוורים ובקמפוסים להכרת הארץ.

תוכניות הלימודים שמות דגש על הכרת התופעות והתהליכים הפיזיים, הביולוגיים והאנושיים והמחשתם בשדה שהוא זירת הפעילות, הלמידה והמחקר של הגיאוגרף ושל איש ידיעת הארץ. הקורסים העיוניים מלווים בימי סיור חד-יומיים ובקמפוסים בני כמה ימים באזורי הארץ המהווים במה להכרת הארץ ונופיה. התוכניות מקדישות פרקים ללימוד ולהתנסות בפדגוגיה של הסיור ולמידה חוץ-בית ספרית בהתאמה לגילי המודרכים, המאפשרות רכישת הבסיס ללימודי הדרכת טיולים במערכת החינוך ("תו תקן").

מי שיבחר ללמוד לתעודת הוראה יוכשר ללמד מקצועות אלו. לנמצאים בהתמחות גיאוגרפיה תינתן הכשרה להוראת גיאוגרפיה, ולמתמחים בלימודי ארץ ישראל תינתן תעודת הוראה בלימודי ארץ ישראל ובהכשרה להוראת של"ח וידיעת הארץ.

הלימודים בחוג ללימודי ארץ ישראל וגיאוגרפיה נמשכים ארבע שנים ומקנים תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed.) ותעודת הוראה למסלול העל-יסודי.

סגל החוג מורכב ממומחים בתחומם באקדמיה ובשדה, בעלי רקע אקדמי רחב בתחומי התמחותם במחקר, בפעילות ציבורית ובהדרכת מטיילים בארץ ובעולם.

מטרות התוכניות

- להעמיק את הידע הבינתחומי על ארץ ישראל והעולם במבט אינטגרטיבי של תהליכים גיאוגרפיים, פיסיים ואנושיים.
- להכיר את הרצף ההיסטורי שעיצב את נופה של ארץ ישראל.
- להעמיק את הידע בנושאי איכות הסביבה והאדם בעידן הגלובליזציה.
- לפתח מיומנויות של הדרכה חוץ-כיתתית כחוויה לימודית.
- לפתח כלים לחקר נושאים הקשורים לטבע, לאדם ולסביבה ברמה מקומית, אזורית ועולמית.
- לצייד את הלומדים בכלים דיגיטליים מקוונים לחקר גיאוגרפי במאה ה-21.

למי מיועדות התוכניות?

- למעוניינים לעסוק בחינוך ובהוראת לימודי ארץ ישראל, של"ח וגיאוגרפיה במסגרות החינוך הפורמליות (תעודת הוראה) והלא פורמליות (מדריכי טיולים).
- למדריכי טיולים ולמורי דרך הרוצים להפוך תחביב למקצוע ולרכוש תואר ותעודת הוראה לתעסוקה בטוחה במערכת החינוך.
- למתעניינים בהבנת מכלול התהליכים הגלובליים, הפיסיים, הביזטיים והאנושיים המשפיעים על ההווה האנושית בארץ ישראל ובעולם ולמתעניינים בהיבט של תרבות האדם והשפעתה על איכות הסביבה.
- בוגרי החוג משתלבים בעבודה בגופים הירוקים (החברה להגנת הטבע, רשות הטבע והגנים, קרן קיימת לישראל), בעיריות ובמשרדי ממשלה.

ניתן לבחור להתמחות בלימודי ארץ ישראל או בגיאוגרפיה.

התוכנית ללימודי ארץ ישראל

מטרת התוכנית ללימודי ארץ ישראל היא להכשיר בוגרים המכירים ומבינים את הבסיס למגוון התופעות הנופיות של ארץ ישראל מתוך תפיסת הנופאדם (הקשר בין האדם והנוף).

התוכנית נחלקת לשלושה תחומים:

- מדעי כדור הארץ: גיאולוגיה, גיאומורפולוגיה ואקלים
- מדעי הטבע והסביבה: החי והצומח בארץ ישראל, שימור טבע ואיכות הסביבה בישראל
- מדעי החברה והרוח: תרבויות ודתות, ארכיאולוגיה והיסטוריה, מן התקופות הקדומות ועד לציונות בת זמננו

התוכנית מכשירה מורים בלימודי ארץ ישראל ושל"ח, * אנשי חינוך בדיעת הארץ ומדריכי טיולים במערכת החינוך (תו תקן, ראה להלן).

* בתוספת השלמת מספר ימי הכשרה מטעם אגף של"ח וידיעת הארץ במשרד החינוך (בתשלום) במהלך עבודה בפועל בהוראת של"ח וידיה"א.

התוכנית לגיאוגרפיה

מטרת התוכנית לגיאוגרפיה היא להקנות השכלה אקדמית בתחומי הגיאוגרפיה של האדם והגיאוגרפיה הפיזית וההשפעות ההדדיות ביניהן.

תוכנית הלימודים כוללת נושאים בינתחומיים שונים, ובהם אדם וסביבה, גיאולוגיה, אקלים ומזג אוויר, כלכלה, ערים ועיור, חברה ומרחב, מפה ומיפוי, גיאוגרפיה היסטורית, פוליטיקה, משאבי הסביבה וגלובליזציה.

תוכנית הלימודים כוללת היכרות עם חבלי ארץ גיאוגרפיים בעולם, התמקדות במזרח התיכון ובארץ ישראל והתמקדות ביחסי אדם וסביבה.

התוכנית מכשירה מורים לגיאוגרפיה, פעילים סביבתיים בגופים ציבוריים ומדריכי טיולים (תו תקן, ראה להלן).

תוכנית לחטיבת לימודים במולדת, חברה ותרבות לבתי הספר היסודיים

תוכנית רב-תחומית המכשירה מורים מקצועיים שילמדו את התוכנית בבית הספר היסודי (התוכנית מיועדת לסטודנטים אקדמאים).

השלמה לתעודת מדריך טיולים של משרד החינוך (תו תקן)* (תו תקן לשני אזורים)

במקביל ללימודי תואר B.Ed. קיימת אפשרות להשלים תעודת מדריך טיולים במערכת החינוך (תו תקן) לשני אזורים במהלך כשנתיים מראשית הלימודים*.

לצורך כך על הסטודנטים בלימודי ארץ ישראל להשתתף בקמפוס מיומנויות בן ארבעה ימים ("קמפוס טימי"), ולהשלים ארבעה סיורי דידקטיקה באזור ההכשרה הראשון ויומיים בטיחות וביטחון. הקמפוסים להכרת שני אזורים הנדרשים לפי תוכנית תו תקן ניתנים בחוג כחלק מתוכנית הלימודים והם חובה לכל הסטודנטים בחוג.

תלמידי גיאוגרפיה צריכים להשלים 28 נ"ז בפרקים ארכיאולוגיה, היסטוריה וציונות ואת הקורס החי והצומח (שייחשב כנ"ז לתואר). 28 שעות ההשלמה יינתנו בימי עיון מרוכזים*.

תינתן אפשרות להשלים אזורים נוספים במהלך שנות הלימודים המתקדמות בחוג*
* לימודי ההשלמה כרוכים בתשלום נוסף.

פתיחת קורס "תו תקן" והשלמת אזורים נוספים מותנים במספר משתתפים המאפשר את פתיחת הקורס, ובאישור משרד החינוך.

תנאי קבלה: גיל 21 ומעלה, מבדקי התאמה, בדיקה רפואית ותעודת היעדר רישום פלילי ("תעודת יושר").

קמפוסים וסיורים לימודיים

סיורים לימודיים הם חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים בחוג ומטרתם המחשת הנלמד בכיתה, הכרת ארץ ישראל לאזוריה ולתקופותיה, הרחבת מיומנויות השדה והטיול והטמעת הלמידה החוץ-כיתתית כשלב בהכשרת בוגרי החוג להדרכת טיולים ולהוראה בשדה.

המסגרת העיקרית לסיורים בחוג הם קמפוסים לימודיים בני שישה ימים באזורים גיאוגרפים משתנים מדי שנה המותאמים למתווה ההכשרה של מדריכי הטיולים. לעיתים הם מתקיימים בשני מקבצים של שלושה ימי סיור בכל סמסטר ולעיתים במקבץ אחד ארוך יותר ובמקבץ נוסף קצר. נוסף לכך מתקיימים סיורים בודדים במסגרת חלק מהקורסים בחוג. מספר הסיורים, הקמפוסים ומועדיהם נקבע בהתאם לתוכנית הלימודים ומשתנה משנה לשנה.

חובה על הסטודנטים להשתתף בסיורים או בקמפוסים המלווים את הקורסים שבהם הם לומדים באותה שנה כחלק מלימודי ה-B.Ed. בחלק מהסיורים הסטודנטים יידרשו להגיע בעצמם, ובאחרים תהיה הסעה מאורגנת (שעת יציאה מהמכללה: 6:30).

הערה: בסיורים הכרוכים בלינה ובכלכלה אצל גורמי חוץ (קמפוסים), הסטודנטים יחויבו בתשלום לינה וכלכלה.

תוכנית הלימודים בגיאוגרפיה

נושאי הלימוד וסדר הלימודים

קורס	שנה א	שנים ב-ג	שנה ד	כל השנים
מבוא לגיאולוגיה וגיאומורפולוגיה	2			
מבוא לאקלים ואקלים ארץ ישראל	2			
מפה ומיפוי	1			
גיאולוגיה של ארץ ישראל	1			
מבוא לג"ג עירונית	1			
גאופוליטיקה של המזרח ואפריקה	1			
מבוא לגיאוגרפיה אנושית	1			
קורס מתודולוגי, למידה חוץ כיתתית: לטיול יצאנו - הסיור במערכת החינוך	1			
איכות הסביבה בישראל בשנות ה-2000 / אקלים אדם וסביבה		1		
גיאוגרפיה חבלית של א"י		1		

קורס	שנה א	שנים ב-ג	שנה ד	כל השנים
א"י לגבולותיה		1		
גיאוגרפיה היסטורית של הישוב היהודי בעת החדשה/ תמורות בהתיישבות במדינת ישראל		1		
העיר המכילה - רב-תרבויות או ריב תרבויות		1		
גיאוגרפיה וגלובליזציה		1		
GIS ויישומו בהוראת הגיאוגרפיה		1		
גיאוגרפיה היסטורית של ירושלים		1		
אדם ומדבר בנגב בתקופות הנבטית הרומית והביזנטית		1		
גאופוליטיקה של המים		1		
שינויים אקלימיים		1		
הפסיפס התרבותי במדינת ישראל (אסינכרוני)		1		
היבטים גיאוגרפים של חוסן לאומי/ יחסי יהודים ערבים בפרספקטיבה גיאוגרפית/ גיאופוליטיקה של ישראל (אסינכרוני)		1		
סמינריון בגיאוגרפיה			2	
קורס בריכוזים ולמידה חוץ כיתתית: קמפוס סיורים לימודיים לכל השנים (1 ש"ש)				1
סה"כ: 26 ש"ש	10	13	2	1

תוכנית הלימודים בלימודי ארץ ישראל

נושאי הלימוד וסדר הלימודים

קורס	שנה א	שנים ב-ג	שנה ג	הערות
מבוא לגיאולוגיה וגיאומורפולוגיה	2			
מבוא לאקלים ואקלים א"י	2			
מפה ומיפוי	1			
גיאולוגיה של ארץ ישראל	1			
א"י לתקופותיה א	1			
סיפורי המקרא והשתקפותם בממצא הארכיאולוגי	1			
החי והצומח של א"י/ הצומח לאזוריו - ביוגיאוגרפיה של הצומח בארץ ישראל	1			
מבוא לגיאוגרפיה אנושית	1			
קורס מתודולוגי, למידה חוץ כיתתית: לטיול יצאנו - הסיוור במערכת החינוך	1			
איכות הסביבה בישראל בשנות ה-2000/ אקלים אדם וסביבה		1		
גיאוגרפיה חבלית של א"י		1		
א"י לגבולותיה		1		
מבוא לגיאוגרפיה היסטורית של הישוב היהודי בעת החדשה		1		
נופי ארץ ישראל בצליל ובתמונה		1		
א"י לתקופותיה ב		1		
התרבות הקלאסית בארץ ישראל בראי הארכיאולוגיה		1		
ג"ג היסטורית של ירושלים		1		
אדם ומדבר בנגב בתקופות הנבטית הרומית והביזנטית		1		

קורס	שנה א	שנים ב-ג	שנה ג	הערות
הפסיפס התרבותי בארץ ישראל/ נוצרים ונצרות בארץ ישראל: 2000 שנות היסטוריה ותרבות חומרית* (קורסים מקוונים)		1		
תמורות בהתיישבות במדינת ישראל		1		
נופאדם - מבוא ללימודי ארץ ישראל (קורס מתודולוגי בריכוזים)**		1		
סמינריון בלימודי ארץ ישראל			2	
קמפוס לכל השנים				1
סה"כ: 26 ש"ש	11	12	2	1

* יש אפשרות ללמוד את שניהם במקום קורס אחר.

** הקורס יינתן בימים מרוכזים לפני פתיחת שנת הלימודים ובמהלכה.

קורסים בפדגוגיות חדשניות וייחודיות הנלמדים בחוג

שם הקורס	הפדגוגיה הייחודית
לטיול יצאנו - הסיור במערכת החינוך	קורס מתודולוגי של הוראת המקצוע, המשלב למידה חוץ כיתתית.
הפסיפס התרבותי במדינת ישראל	קורס בלמידה מרחוק.
נוצרים ונצרות - 2000 שנות היסטוריה ותרבות חומרית	קורס בלמידה מרחוק.
נופאדם - מבוא ללימודי ארץ ישראל	קורס מתודולוגי בראייה בינתחומית, ניתן בריכוזים.